

novičke

april – junij 2009

Podeljena so bila priznanja za razvijanje kakovosti v izobraževanju odraslih * Vabilo k objavi izobraževalne ponudbe za šolsko leto 2009/2010 * e-Novičke – jih želite prejemati tudi vi?

Mednarodna konferenca učečih se odraslih v Edinburgu na Škotskem – tlakovanje poti za *CONFINTEA VI*

Je vseživljenjsko učenje pravica?

Projekti omogočajo, da gremo dlje od načrtov v neznane in neslutene prostore * *Starejši – nosilci in posredniki nesnovne kulturne dediščine* * Izobraževanju mentorjev starejših odraslih na rob * Obisk Centra za razvoj kariere in svetovanja študentom Univerze v Beogradu * Aformalno ali informalno učenje?

3-9 DOMAČE NOVIČKE

10-11 TEDEN VSEŽIVLJENSKEGA UČENJA 2009

12-13 S POTI

14-23 KOTIČEK JE VAŠ

PROGRAMSKA ZASNOVA NOVIČK

Novičke so strokovno glasilo, ki na različne načine obveščajo, izobražujejo, promovirajo, svetujejo, problematizirajo in podajajo mnenja avtorjev o problematiki s področja izobraževanja odraslih in vseživljenjskega učenja. S tem Andrigoški center Slovenije predstavlja svoje delo ter nudi možnost odziva vsem tistim, ki želijo dejavneje sodelovati pri razvoju področja.

Med našimi pglavlnimi cilji so:

- spremljati in promovirati aktualno dogajanje v izobraževanju odraslih,
- poročati o razvojnih, raziskovalnih in drugih programih in projektih,
- predstaviti novosti v upravljanju in zakonodaji s tega področja,
- poročati o politiki in strategiji vseživljenjskega učenja,
- omogočati praktikom, da z mnenji in predlogi sooblikujejo področje izobraževanja odraslih in vseživljenjskega učenja ter se odzivajo na sprejete odločitve,
- z izkušnjami praktikov spodbujati še druge.
- seznanjati z možnostmi in viri za učenje,
- predstavljati nove strokovne knjige ter didaktična in druga gradiva.

Glasilo izhaja v slovenskem jeziku praviloma štirikrat letno, in sicer v marcu, juniju, septembru in decembru.

Glasilo v tiskani obliki brezplačno prejmejo posamezniki in ustanove, ki se poklicno ali prostovoljno ukvarjajo z izobraževanjem in učenjem odraslih.

Novičke lahko preberete tudi na spletni strani: <http://www.acs.si/novicke>.

Založnik: Andrigoški center Slovenije, Šmartinska 134a, 1000 Ljubljana
Uredniški odbor: mag. Andrej Sotošek, Sonja Klemencič, mag. Zvonka Pangerc Pahernik in mag. Margerita Zagmajster
Urednica: Nevenka Kocijancič (tel.: 01 5842 595, e-naslov: nevenka.kocijancic@acs.si)
Jezikovni pregled: Damjana Bračič, Nevenka Kocijancič
Oblikovanje: Lina design
Prelom in tisk: Tiskarna Pleško

ISSN 1408-6484 (slovenska izdaja – tiskane)

ISSN 1581-3770 (slovenska izdaja – online)

Naklada: 2.220 izvodov

Izdajo glasila Novičke denarno omogoča Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve

DOMAČE NOVIČKE

Podeljena so bila priznanja za razvijanje kakovosti v izobraževanju odraslih

Andragoški center Slovenije je letos že drugič podelil priznanja za razvijanje kakovosti v izobraževanju odraslih. Priznanja se podeljujejo organizacijam in posameznikom, ki prednjačijo pri načrtnem presojanju dosežene ravni kakovosti svojega dela, na podlagi ugotovljenih rezultatov pa uvajajo spremembe in novosti, da bi kakovost svojega dela še izboljšali. Gre za organizacije, kjer je skrb za kakovost del strategije vodstva in zaposlenih, ki temelji na odgovornosti do udeležencev izobraževanja, podjetij, finančerjev, lokalnega okolja in stroke. Kakovost se presoja s samoevalvacijo, pri tej pa o izidih presojanja in ukrepih za izboljšanje kakovosti razpravljajo in sodelujejo vsi zaposleni. Izobraževalna organizacija veliko vlaga v pridobivanje novega znanja zaposlenih za razvoj kakovosti. Priznanje za posameznike pa je namenjeno tistim strokovnjakom, ki se odlikujejo pri sodelovanju v vseh opisanih procesih in veliko vlagajo v svoje spopolnjevanje na tem področju.

Priznanja se podelijo vsaki dve leti največ trem organizacijam in trem posameznikom, ki dosegajo merila, kakršna je določil svet Andragoškega centra Slovenije (<http://poki.acs.si/priznanja/pravilnik/>), preverja pa jih Odbor za podeljevanje priznanj.

Letošnja priznanja smo podelili na slovesni podelitvi, ki je bila 19. marca 2009 v dvorani Mercurius, v BTC Centru v Ljubljani. K podeljevanju priznanj smo poleg nekaterih članov Odbora za podeljevanje priznanj, povabili še predstavnike izobraževalnih organizacij in posameznike, prve dobitnike priznanj za razvijanje kakovosti v izobraževanju odraslih iz leta 2007. S to simbolično predajo priznanj iz rok tistih, ki so si to priznanje že prislužili in so s tem postali ambasadorji ideje o širitvi kulture kakovosti, v roke tistih, ki so se jim letos v tem poslanstvu pridružili, želimo spodbuditi še druge, ki bi se tako nastajajočemu gibanju za kakovost v izobraževanju odraslih želeli pridružiti v prihodnjih letih.

Odbor za podeljevanje priznanj se je letos odločil, da podeli priznanje trem organizacijam in trem posameznicam.

ACADEMIA d.o.o.

Družba Academia je bila ustanovljena leta 1998, njeni začetki pa segajo že v leto 1994, ko se je še kot podjetje AS Asistent že ukvarjala z izobraževanjem, zaposlovanjem, svetovanjem in razvojnimi projekti. Opazen del njene dejavnosti predstavlja jezikovno izobraževanje. Poleg lastnega izobraževanja se je Academia razvila v eno izmed vodilnih zastopnic mednarodnih jezikovnih in poslovnih šol v Sloveniji. V želji, da bi prebivalstvu v okolju, kjer deluje, omogočila pridobivanje zahtevnejših ravni strokovnega znanja in s tem boljšo usposobljenost za delo, Academia izpeljuje več različnih višješolskih in visokošolskih programov različnih smeri. V sodelovanju z drugimi visokošolskimi organizacijami in fakultetami se pripravljajo tudi na izpeljevanje nekaterih poslovnih programov vse do magistrskega študija. Že leta 2001 si je Academia pridobila mednarodni certifikat kakovosti ISO, kasneje pa je delovala tudi pri projektu Ponudimo odraslim kakovostno izobraževanje (POKI). Pridobila si je tudi pravico do uporabe zelenega znaka kakovosti POKI, ki ga podeljuje Andragoški center Slovenije. Academio odlikuje načrtno delo za kakovost, ki se odraža v skrbno načrtovanih letnih načrtih za spremljanje in vrednotenje lastne kakovosti, nenehno iskanje boljših rešitev, preizkušanje različnih pristopov, učenje vseh zaposlenih, pa tudi odkrito soočanje z učinki – s tistimi, ki so odlični in razlog za ponos, in tistimi, ki so izziv za novo in spremenjeno ravnanje.

Ljudska univerza Kočevje

Ljudsko univerzo je Občina Kočevje ustanovila leta 1959, da bi izobraževala odrasle prebivalce ter spodbujala sodelovanje v okolju. Zdaj, po petdesetih letih delovanja, je močno izobraževalno središče s številnimi partnerji po Sloveniji in zunaj nje. V njeni programski ponudbi najdemo formalne programe od osnovne šole do višjih in visokošolskih. Pomemben delež njene dejavnosti predstavlja tudi neformalno izobraževanje odraslih. Njena posebna skrb so tisti, ki imajo manj znanja in teže najdejo pot do nje – tako omogočajo učenje ranljivim skupinam, kot so brezposelni, starejši odrasli, Romi, odrasli s posebnimi potrebami. Seveda pa so močno povezani tudi z gospodarstvom v okolju in izobražujejo za njegove razvojne potrebe. Pomembno vlogo pa ima Ljudska univerza Kočevje tudi pri utrjevanju izobraževanja odraslih na nacionalni ravni.

Zaposleni se veliko posvečajo vprašanju kakovosti lastne dejavnosti. Menijo, da je te procese še posebno spodbudilo sodelovanje pri projektu Ponudimo odraslim kakovostno izobraževanje, pa tudi pri projektu Svetovalci za kakovost izobraževanja odraslih. Kot organizacija, ki načrtno vplaga v kakovost, so si pridobili zeleni znak kakovosti POKI, njeni uspehi pa so opazni tudi v okolju, saj je Ljudska univerza Kočevje leta 2007 prejela srebrno priznanje občine Kočevje za uspešno delo v izobraževanju odraslih.

Šola za hortikulturo in vizualne umetnosti Celje

Šolo za hortikulturo in vizualne umetnosti Celje smo še pred nedavnim poznali kot Srednjo vrtnarsko šolo Celje. Preimenovanje leta 2008 je za šolo pomembna razvojna prelomnica, saj se za novim imenom skrivata rast in širitev njene dejavnosti. V preteklih letih je namreč šola kot del Konzorcija biotehniških šol Slovenije sodelovala pri prenavljanju izobraževalnih programov iz biotehnik in tako ob začetku lanskega šolskega leta začela izpeljevati povsem prenovljene izobraževalne programe. Šola ves čas razvija tudi izobraževanje odraslih, njihov delež pomeni več kot tretjino vpisanih. Kako zelo je šola zavezana ideji izobraževalnega središča v stroki in okolju, pa kaže to, da poleg formalnega izobraževanja razvija še celo paletu neformalnih oblik učenja.

Skrb za kakovost izobraževanja in nenehen razvoj sodita med temeljne vrednote v delovanju šole, zato ni presenetljivo, da se je pridružila nacionalnemu projektu Ponudimo odraslim kakovostno izobraževanje. Sočasno je šola sodelovala tudi pri drugih dejavnostih za razvoj kakovosti v izobraževanju, npr. pri projektu Širjenje sistema zagotavljanja kakovosti v okviru Konzorcija biotehniških šol – pri tem se je še posebno ukvarjala z vprašanjem sodelovanja šole z okoljem. Že pred leti si je šola pridobila pravico do uporabe zelenega znaka kakovosti, ki ga podeljuje Andragoški center Slovenije. Gre za izobraževalno organizacijo, ki je lahko zgled, kako različne dejavnosti za razvoj kakovosti na različnih področjih delovanja šole povezati, uskladiti in jih prelini v vsakdanje življenje in delo zaposlenih.

Lilijana Brajljeh

Lilijana Brajljeh se je leta 1994 zaposlila v družbi SPIN v Šempetru pri Gorici in postala vodja izobraževalne dejavnosti. V podjetju, kjer razvijajo programsko opremo, je svoje poslanstvo našla v širjenju znanja za potrebe informacijske družbe, bodisi za visoko zahtevno delo ali začetno usposabljanje vseh, ki se danes tako ali drugače srečujejo z informacijsko tehnologijo in potrebujejo o tem vsaj nekaj znanja.

V vseh teh letih je sama ali pa v sodelovanju z drugimi razvijala različne programe usposabljanja, sodelovala pri njihovem izpeljevanju in spremljala odzive nanje. Predvsem seveda v okviru podjetja, kjer je zaposlena, a pogosto tudi zunaj njega, ob povezovanju v širše partnerske projekte tako na ravni Slovenije kot zunaj nje. Ena od odlik izobraževalnega centra SPIN je skrb za ranljive skupine. Tako je *Lilijana Brajljeh* v sklopu projektov, ki jih vodi, razvila in vpeljala prilagoditve izobraževanja in preverjanja znanja ter spretnosti za slepe, gluhe, delovne invalide in druge skupine prebivalstva, ki jih potrebujejo za učenje drugačne prijeme in podporne ukrepe. V vseh projektih, ki jih vodi gospa *Lilijana Brajljeh*, zasledimo načrtno spremljanje kakovosti ter dejavnosti za izboljšave. Pri delu se je namreč že kaj kmalu srečala tudi z vprašanji kakovosti izobraževanja. Tako že vrsto let skrbi za razvoj sistema kakovosti v organizaciji, kjer je zaposlena.

Svoje znanje o kakovosti prenaša tudi v okolje. Tako v zadnjem času sodeluje s komisijo za kakovost na Tehniškem šolskem centru v Novi Gorici. S svojimi izkušnjami in znanjem svetuje pri izpeljavi različnih nalog iz kakovosti vodenja projektov.

Nada Klučar

Nada Klučar je pomočnica ravnatelja na Srednji trgovski šoli v Ljubljani. Na njeno pobudo je bila šola leta 2001 ena izmed prvih štirih izobraževalnih organizacij v Sloveniji, ki so začele sodelovati pri projektu *Ponudimo odraslim kakovostno izobraževanje*. Kasneje je sama postala tudi svetovalka za kakovost izobraževanja odraslih na šoli. Z drugimi člani nacionalne razvojne skupine je veliko pripomogla k iskanju praktičnih rešitev za vpeljevanje samoevalvacije v omrežje vseh, ki se v Sloveniji ukvarjajo z izobraževanjem odraslih.

Je pobudnica in soavtorica oblikovanja šolske izjave o kakovosti – z njo je v kolektivu spodbudila razmišljanja o zavezanosti standardom kakovosti izobraževanja. Po njenem trdnem prepričanju je kakovostna izobraževalna organizacija tista, ki ima jasne razvojne usmeritve in vizijo ter se zaveda svojega poslanstva. Iz prepričanja, da se morajo izobraževalne organizacije usmerjati navzven in z uporabniki partnersko sodelovati, je veliko svojih strokovnih prizadevanj za kakovost usmerila prav v krepitev povezav in partnerskega sodelovanja Srednje trgovske šole s podjetji. Posebno uspešni so bili projekti, ki jih je izpeljala v sodelovanju s poslovnim sistemom Mercator.

Zamolčali pa bi pomemben del dela *Nade Klučar*, če ne bi omenili, da je dolgo vodila izobraževanje odraslih na tej šoli. Njena iskanja, kako odraslim približati učenje, jim pri tem pomagati, so pripomogla, da je šola ohranila in utrdila položaj med tistimi, ki so bile zgled kakovostnega izobraževanja odraslih. Delo v izobraževanju odraslih na srednji šoli je *Nado Klučar* spodbudilo tudi k partnerskemu povezovanju z organizacijami in strokovnjaki s tega področja po vsej Sloveniji. Pomagala je ustvarjati in utrjevati omrežje srednješolskega izobraževanja odraslih in opazno pripomogla k razvijanju kakovosti tega izobraževanja.

Mag. Majda Kralj

Mag. Majda Kralj je poslovna direktorica družbe Academia. Velja za eno izmed tistih vodilnih v izobraževalnih organizacijah v Sloveniji, ki zelo podpirajo razvoj kakovosti. Tako je bila pobudnica vpeljave standarda ISO v Akademii in je notranja presojevalka za kakovost za ta standard. Kot članica komisije za kakovost je sodelovala v projektu *Ponudimo odraslim kakovostno izobraževanje* in podpirala vpeljevanje tega modela. Prepričana je, da lahko le organizacijska kultura, ki spodbuja motiviranost in zadovoljnost zaposlenih, pelje v uspešno in varno prihodnost.

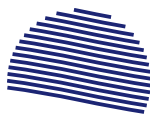
Delovanje *mag. Majde Kralj* za razvoj kakovosti pa sega čez meje organizacije, v kateri je zaposlena, saj sodeluje pri razvijanju kakovosti v višje- in visokošolskem izobraževanju

na Slovenskem. Naj naštejemo samo nekaj njenih vidnejših vlog: je članica akreditacijske komisije za višješolske programe, je ocenjevalka v zunanjih evalvacijah kakovosti v višje- in visokošolskem izobraževanju, sodelovala je pri prvih institucionalnih zunanjih evalvacijah kakovosti v visokem šolstvu, vodila je prvo institucionalno zunanjo evalvacijo kakovosti v višjih strokovnih šolah. Pri Skupnosti višjih strokovnih šol je prevzela odgovornost za usmerjanje razvoja kakovosti teh šol in usklajeno delovanje komisij za kakovost v višjem strokovnem izobraževanju.

Ta vpogled v številne vloge, ki jih opravlja *mag. Majda Kralj* pri razvijanju kakovosti v omrežju višjih strokovnih šol, je dober zgled, ki kaže, kako je mogoče z znanjem in izkušnjami presegati meje lastne izobraževalne organizacije in pripomoči k razvijanju kakovosti izobraževanja tudi širše, drugje po Sloveniji.

Vsem dobitnikom priznanj iskreno čestitamo!

mag. Tanja Možina (tanja.mozina@acs.si),
Sonja Klemenčič (sonja.klemencic@acs.si),
Jasmina Orešnik Cunja (jasmina.oresnik.cunja@acs.si), vse ACS

Vabilo k objavi izobraževalne ponudbe za šolsko leto 2009/2010

Andragoški center Slovenije vabi izvajalce izobraževanja odraslih k objavi izobraževanj v spletni *Pregled ponudbe izobraževanja odraslih 2009/2010* (<http://pregled.acs.si>), ki že vrsto let uspešno informira najširšo javnost o možnostih formalnega in neformalnega izobraževanja in učenja odraslih. *Pregled* se je uveljavil kot eden redkih virov zbranih informacij o ponudbi izobraževanja in učenja za odrasle na nacionalni ravni, Slovenija pa je tudi ena redkih evropskih držav, ki ima tak pregled nad izobraževalno ponudbo za odrasle.

V *Pregledu* se vsako leto predstavi več kot 300 izvajalcev iz vse Slovenije – od ljudskih univerz, srednjih šol, ki izobražujejo tudi odrasle, višjih in visokih strokovnih šol ter fakultet, do zasebnih organizacij in zasebnih šol, izobraževalnih centrov, društev, knjižnic, muzejev galerij idr. – z več tisoč izobraževalnimi programi. Večji del zbrane ponudbe za posamezno šolsko leto je namenjen neformalnemu izobraževanju za splošne potrebe in prosti čas ter potrebe poklicnega dela, pestra pa je tudi predstavljena ponudba programov za pridobitev višje formalne izobrazbe ter programov priprav za pridobitev nacionalnih poklicnih kvalifikacij (NPK).

V želji, da bi bila zbrana izobraževalna ponudba čim bolj popolna in celovita, si vsako leto prizadevamo povabiti k sodelovanju najrazličnejše izvajalce, ki izobražujejo odrasle na najrazličnejših področjih. Upamo, da bo tudi letos odziv tako velik kot pretekla leta ter da bomo z zbranimi informacijami še v večji meri pripomogli k osveščanju najširše javnosti o izobraževalnih in učnih možnostih in priložnostih, ki so na voljo.

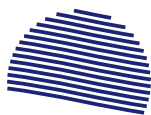
Zbiranje prijav

Prijave za objavo v spletnem *Pregledu* zbiramo do petka, 19. junija 2009, dopolnitve in popravki objavljenih podatkov pa bodo možni tudi med letom. Prijava je možna prek **elektronskih obrazcev** na internetu – registracija za pridobitev uporabniškega imena in gesla je na spletnem naslovu <http://pregled.acs.si/prijava>, ali s **klasičnimi obrazci**, ki so dostopni na omenjeni spletnem naslovu, lahko pa jih pošljemo tudi po elektronski pošti. Objava v *Pregledu* je brezplačna.

Objavljeni podatki o izvajalcih izobraževanja, njihovih izobraževalnih programih ter druge koristne informacije s področja izobraževanja odraslih bodo dostopni tudi na spletni strani Ministrstva za šolstvo in šport in na portalu <http://www.mojaizbira.si> Centra RS za poklicno izobraževanje.

Več informacij o projektu lahko dobite pri Eriki Brenk (tel.: 01 5842 572).

Erika Brenk (erika.brenk@acs.si), ACS

e-*Novičke* – jih želite prejemati tudi vi?

Novičke (<http://www.acs.si/novicke>) – informativni bilten za izobraževanje odraslih – izdajamo že osemnajsto leto. Vsa ta leta si prizadevamo, da bi ga brezplačno dostavili vsem posameznikom in ustanovam, ki jih razvoj izobraževanja odraslih in razmah vseživljenjskega učenja v Sloveniji zanima in si želijo primerne obveščeniosti. *Novičke* uporabljamo tudi kot promocijsko gradivo, saj bi radi na pomen in vlogo kulture izobraževanja in učenja odraslih opozorili vse, ki jo lahko sooblikujejo (izvajalce in organizatorje izobraževanja), ki o njej soodločajo (upravne organe na državni in lokalni ravni), ki o njej poročajo in jo širijo (predstavnike medijev) ter najširšo javnost (predvsem s pomočjo knjižnic). Trenutno prejema slovensko izdajo *Novičk* 2.150 posameznikov in ustanov, angleško pa 640.

Omenjena politika izdajanja *Novičk* nam povzroča nemalo težav, saj financerji naših dejavnosti (Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve ter Ministrstvo za šolstvo in šport) sicer priznavajo pomen *Novičk*, manj razumevanja pa kažejo za pokrivanje stroškov njihove izpeljave. Nastala situacija nas sili, da denar, ki ga dobimo za promocijsko dejavnost, čim bolj racionalno potrošimo, zato smo letos izdajanje tiskanih *Novičk* prepolovili. Da pa bi nadomestili praznino, ki je nastala zaradi vse redkejšega izhajanja tiskanega informativnega biltena, smo že februarja pripravili spletni mesečnik *e-Novičke* (<http://www.acs.si/e-novicke>). Z glasilom želimo obveščati, napovedovati ter poročati o dogodkih doma in po svetu, predstavljati dejavnosti s področja izobraževanja odraslih in vseživljenjskega učenja ter vabiti na izobraževanja, strokovne dogodke, posvete.

Izdajanje *e-Novičk* je del naših prizadevanj, da bi glasilo ohranili in ga približali čim večjemu številu bralcev. Prvi odzivi na *e-Novičke* so zelo spodbudni, bralci cenijo njihovo jedrnatost in aktualnost.

Vabimo vas, da se tudi vi vpišete med prejemnike spletnega mesečnika. Svoj elektronski naslov sporočite na e-naslov: nevenka.kocijancic@acs.si. Tako boste o vsaki novi izdaji *e-Novičk* sproti obveščeni, sporočilo pa bo vsebovalo tudi elektronsko povezavo na spletni naslov *e-Novičk*.

Veselimo se sodelovanja z vami – z nekaterimi še naprej prek tiskane različice *Novičk*, žal le trikrat letno, z drugimi pa tudi prek mesečnih *e-Novičk*.

Nevenka Kocijančič (nevenka.kocijancic@acs.si), ACS

TEDEN VSEŽIVLJENJSKEGA UČENJA 2009

Mednarodna konferenca učečih se odraslih v Edinburgu na Škotskem – tlakovanje poti za CONFINTEA VI

Kot dobitnik priznanja Andragoškega centra Slovenije za izjemne učne dosežke in bogatitev lastnega znanja za leto 2008 sem dobil priložnost za udeležbo na mednarodni konferenci učečih se odraslih v Edinburgu, katere uradni naziv je bil *A Time for Learning: Paving the Way to CONFINTEA VI: the Adult Learners' Voice* (Čas za učenje: Tlakovanje poti za CONFINTEA VI – glas učečega se odraslega).

Na konferenco – potekala je pod pokroviteljstvom Unesca – sem odpotoval z mag. Zvonko Pangerc Pahernik, predstavnico Andragoškega centra Slovenije, organiziralo pa jo je Škotsko partnerstvo učenja (Scotland's Learning Partnership) od 31. marca do 4. aprila letošnjega leta.

Na konferenci, na kateri smo prvič sodelovali tudi učeči se odrasli – vseh skupaj nas je bilo kar 125, in to z vseh petih celin – so bili prisotni tudi zastopniki učečih se odraslih in številni izobraževalci. Namen konference je bil sestaviti deklaracijo o pravicah in dolžnostih učečih se odraslih za mednarodno konferenco CONFINTEA VI (odvija se vsakih dvanajst let), ki naj bi potekala od 19. do 22. maja v Braziliji, vendar je bila zaradi nevarnosti pandemije gripe A(H1N1) v svetu prestavljena. Na njej bodo politiki iz različnih držav sveta razpravljali o problemih, ki se pojavljajo pri izobraževanju odraslih.

Po popoldanskem prihodu na prizorišče konference v sredo, 1. aprila, in zelo toplem in pristrčnem sprejemu organizatorjev me je Zvonka Pangerc Pahernik seznanila z nekaterimi udeleženci konference, s katerimi je v preteklosti že sodelovala. Sledil je obisk edinburškega gradu, kjer so nas nagovorili predstavniki različnih institucij, ki sodelujejo pri izobraževanju odraslih.

Naslednji dan, v četrtek, so nas organizatorji pospremili na Newbattle Abbey College, ki se ukvarja izključno z izobraževanjem odraslih. Vpišejo se lahko vsi odrasli, ki želijo ponovno sestiti v šolske klopi in priti do določene izobrazbe, pogoj za vpis je osnovnošolska izobrazba. Zanimivo je, da učenci bivajo v šoli in da se lahko po enoletnem intenzivnem izobraževanju na različnih programih vpišejo na univerzo. Zanimiva ustanova mnogih priložnosti ter neverjetna predanost ter pozitivnost zaposlenih na šoli!

Podobno kot v Sloveniji je tudi na Škotskem izobraževanje odraslih zelo razvito. Po mojem mnenju je razlika samo v pristopu do učečih se odraslih, saj so na Škotskem učeči se odrasli bolj upoštevani in niso samo številke in kljukica za državno statistiko.

Popoldne smo obiskali škotski parlament, kjer smo se razdelili v štiri skupine; vsaka skupina je pripravila po dve vprašanji za štiri politike iz različnih političnih strank, ki so odgovarjali na naša vprašanja. Zanimalo nas je predvsem, kako nameravajo v prihodnosti poskrbeti za učeče se odrasle. Odgovori so bili primerni politikom – veliko obljub in 'razumevanja' naših težav.

Petek je bil verjetno najnapornejši dan celotne konference, saj smo imeli nalogo oblikovati izhodišča za pripravo deklaracije za konferenco *CONFINTEA VI*, s katero bomo opozorili na težave pri izobraževanju učečih se odraslih. Organizatorji so nas razporedili v več mešanih skupin (izobraževalci in učeči se), moderatorka za vsakim omizjem pa je skrbno zapisovala vse naše predloge in mnenja. Teme za deklaracijo so bile: razvojna politika, dostop in udeležba, svetovanje, vodenje in podpora, viri, kakovost in inovativnost v izobraževanju učečih se odraslih.

Zanimivo je bilo prisluhniti različnim izkušnjam ljudi, ki že dlje časa sodelujejo pri izobraževanju odraslih bodisi kot učeči se bodisi kot izobraževalci. Moj vtis je bil, da so v preteklosti že veliko naredili za pravice učečih se odraslih, kar je bilo razvidno tudi iz njihovih predlogov. Sporočilo vseh skupin je bilo približno enako: glas učečih se odraslih naj bo v prihodnosti bolj upoštevan in vključen tudi v politične odločitve, ki zadevajo prihodnost izobraževanja odraslih. Predstavniki, ki jih izvolijo učeči se odrasli, so tisti, ki naj ponesejo glas učečih se do predstavnikov izvršne oblasti. S sporočilom se je strinjal tudi *Adama Ouane*, direktor Unescovega inštituta za vseživljenjsko učenje iz Hamburga, ki nas je na konferenci obiskal in dejavno sodeloval v razpravi o naših predlogih.

Rad verjamem in upam, da bodo predlogi, zapisani v deklaraciji, spremenili odnos politikov do problemov, s katerimi se v različnih oblikah srečujemo odrasli na svojih formalnih in neformalnih izobraževalnih poteh.

Hvala Andragoškem centru Slovenije, še posebno *Zvonki Pangerc Pahernik*, za izkazano zaupanje in priložnost za sodelovanje na konferenci. Medkulturno povezovanje in stiki s mnogimi čudovitimi ljudmi, ki – vsak po svoje – hodijo po svoji izobraževalni poti, so me še dodatno obogatili in navdihnili za nove izobraževalne in druge izzive. Z veseljem bom svojo zgodbo in izkušnje delil tudi z drugimi, ki še omahujejo na tej poti. Za učenje ni nikoli prepozno!

Mladen Dudek (mladen.dudek@gmail.com), Ljubljana

S POTI

Je vseživljenjsko učenje pravica?

V Helsinkih je bila od 29. do 30. januarja letos konferenca, posvečena vprašanju vseživljenjskega učenja kot pravice. Zbrani strokovnjaki, izobraževalci, organizatorji izobraževanja, promotorji in odločujoči v politiki smo poskušali temo osvetliti s stališča zakonodaje, temeljnih človekovih pravic, kompetenc, znanj za potrebe trga dela, pravic oseb s posebnimi potrebami, predvsem pa dobrih praks na vseh navedenih področjih, ki naj bi udeležence spodbudile k iskanju novih in izvirnih poti v prihodnost.

Konferenca je bila v organizaciji fundacije in mednarodnega uredništva revije Lifelong Learning in Europe (LLinE). Uvodničarji so bili sodelavci revije in mednarodno priznani strokovnjaki, kot so *prof. Evangelia Koutoupa – Rengakou* z Univerze Tesaloniki (Grčija), *prof. Peter Mayo* z Univerze Malta (Malta) in *prof. Ari Antikainen* z Univerze Joensuu (Finska).

Med primeri dobre prakse so bili predstavljeni: Finsko združenje telesno oviranih oseb, Center za poklicno usposabljanje ter Raziskovalni center za poklicno izobraževanje, vsi trije s Finske. *Ellen Stavlund* z Norveške zveze izobraževanja odraslih je predstavila pogled na preobrazbo iz 'heroja učenja' v 'ambasadorja učenja'. Gre za sadove projekta, v katerem so preučevali učeče se odrasle, njihove izkušnje in znanje ter spoznali, da morajo prav uspešni učeči se odrasli postati promotorji in zagovorniki pravice do vseživljenjskega učenja, saj jim bodo le tako odločujoči v politiki ter neodločeni in ne-dejavni odrasli zaradi izkušenj, ki jih imajo, pozorneje prisluhnili in tudi verjeli.

Učenju pri viru (uveljavljanju dobrih praks) so bili namenjeni tudi študijski obiski drugega dne konference, ko smo lahko izbirali med obiski Centra za svetovanje prisejencem o podjetništvu, sedeža Finskega združenja za učenje oseb s posebnimi potrebami, sedeža nevladne organizacije v podporo osebam s homoseksualno in lezbično orientacijo ter krovne finske organizacije za delo mladih. Slednjo sem obiskala tudi sama in ugotovila, da imajo sistem sicer veliko bolj dognan in poglobljen kot pri nas, hkrati pa tudi ožje zastavljen, saj je – kot so sami rekli – zaradi protestantskih vrednot v njihovi kulturi osrednji poudarek na zaposlovanju mladih (sem spadajo dijaško in študentsko delo, prostovoljstvo, izdajanje potrdil o delovnih izkušnjah, obvladovanju večšin in drugo).

Zanimiv je bil tudi program dela v delavnicah, ki so žal potekale sočasno in se je bilo mogoče udeležiti le ene. Sodelovala sem na delavnici, posvečeni vključenosti, zagovorništvu in opolnomočenju (*inclusion, advocacy and empowerment*) odraslih v okviru vseživljenjskega učenja (delavnico je koordiniral *prof. József Katus*) s prispevkom o pomenu videa pri promociji izobraževanja odraslih, kjer sem predstavila vsebino in cilje promocijske kampanje *Zgledi vlečejo*. Poleg te sta potekali še delavnici o vprašanjih zakonodaje in politike o izobraževanju odraslih (vodila jo je *Magda Trantallidi*) in o življenjskih prehodih oziroma ključnih obdobjih v življenju, pomembnih za kulturo učenja (vodila jo je *Renée David Aeschlimann*).

Prispevki s konference in povzetki delavnic bodo objavljeni v junijski številki revije LLinE.

Slavica Borka Kucler (borka.kucler@acs.si), ACS

KOTIČEK JE VAŠ

Projekti omogočajo, da gremo dlje od načrtov v neznane in neslutene prostore

Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje se je prvič vključila v okvirni program *Socrates-Grundtvig*, kakor hitro so se odprla vrata programa v slovenski prostor. V projektih, tega se zavedamo, ni mogoče odkriti izdelanih rešitev, ampak samo spodbudo za samostojno inovativno delo; slovenski prostor, kulturo tega prostora, osebne in družbene potrebe starejših v tem prostoru, vsega tega tuji partnerji ne poznajo, a njihova razmišljanja so nam dragocena, tudi takrat, ko je predmet projekta predvsem nekaj, kar na Univerzi za tretje življenjsko obdobje razvijamo že dvajset let. Tudi svež pogled na stara vprašanja je namreč lahko spodbuden in inovativen. To smo spoznali v projektu *IANUS*, projektu ne samo z enim, marveč s številnimi obrazi.

Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje in njenih pet evropskih projektov

V tem času poteka na Slovenski univerzi za tretje življenjsko obdobje pet evropskih projektov:

- V projektu *Center useživljenjskega učenja ljubljanske urbane regije* (Center znanja) razvijamo svetovanje za dejavna poznejša leta in seveda predvsem za izobraževanje v poznejših letih življenja. Projekt delno financirata Evropski socialni sklad in Ministrstvo za šolstvo in šport. V zasnovi je tako zelo inovativen, da so njegov namen izvedenci na eni od tematskih konferenc Evropske komisije komajda dojeli, pa čeprav se nam, ki že četrto stoletja delamo na področju izobraževanja starejših, zdi nekaj prav običajnega. Takole razmišljamo: če so dejavna poznejša leta v središču politične pozornosti, potem je to resno vprašanje. Slehernega resnega družbenega in političnega vprašanja se moramo lotiti poglobljeno: z raziskovanjem, izobraževanjem in svetovanjem.
- V projektu *SENIOR* (*Socrates-Grundtvig*) so slušatelji univerze sprejeli 52 svojih kolegov iz evropskih držav. V štirih dneh so jih popeljali v slovenski prostor, njegovo zgodovino in kulturo. Udeleženci so se seznanili s projektom kulturni medijatorji v slovenskih muzejih. Študenti Univerze v Ljubljani so o izkustvu priprave na evropsko konferenco seznanili javnost v oddaji *STORŽ*. Za večino je bil to prvi nastop v studiu Radia Slovenija 1. Naslednje srečanje bo v Ulmu.

- V projektu AESAEC (*Socrates-Grundtvig*) bomo razvili program za prenos znanja o menedžmentu mednarodnih projektov za slušatelje; ti bodo pozneje sami prijaviteli evropski projekt.
- V programu, ki ga podpira Norveški finančni mehanizem, *Starejši – nosilci in posredniki nesnovne kulturne dediščine*, združujemo in izobražujemo muzejsko osebje in starejše odrasle, svoje slušatelje za nove prostovoljske vloge kulturnih mediatorjev in muzejsko osebje.
- V programu IANUS (*Socrates-Grundtvig*) pa smo že do zdaj zbrali številne smernice za programiranje in vodenje izobraževanja za ljudi v poznejših letih življenja. Prvo izobraževanje bomo izpeljali do konca meseca maja. Namenili smo ga različnim generacijam udeležencev.

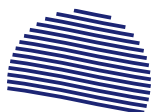
IANUS nas je napeljal na novo razmišljanje o tem, kar že znamo

IANUS – evropske smernice za učenje v poznejših letih življenja, učenje in izobraževanje starejših odraslih v medgeneracijskem, medkulturnem in na novi tehnologiji slonečem učnem okolju je dolg naslov tega projekta. Osredotočili smo se na ciljno skupino starejših nad petdeset let, pri čemer si želimo najti odgovore na nekatera ključna vprašanja, kot so, denimo, vprašanja o ključnih dejavnikih, ki določajo učenje v poznejših letih življenja. So to starost študentov, učna skupina in njeni člani, ki vsi prinašajo svojo kulturo in izkušnje v skupno učenje? Je to družbeni položaj starejših, ali nemara predvsem njihov psihološki profil, je to njihovo učenje zase in za družbo, so to učne metode in učni pripomočki, institucionalni standardi, izobraževalna politika itd? Sprašujemo se, če so ti ključni dejavniki v različnih državah različno navzoči in sprejeti v izobraževanje ljudi v poznejših letih življenja, in če so, kakšen pomen imajo za razvoj geragoških konceptov. Kaj bi veljalo čim prej storiti v evropski in nacionalnih izobraževalnih politikah, zato da bi se spodbudila širitev izobraževanja v poznejših letih življenja?

V projektu je deset partnerskih organizacij. Česa si želimo? Izboljšati kakovost, privlačnost in dostopnost priložnosti za izobraževanje in učenje starejših odraslih, in preseči ovire, ki se postavljajo na pot v različnih učnih okoljih. Kako je to mogoče? S popisom, analizo najboljših praks v različnih evropskih državah in s spodbujanjem teh in podobnih oblik izobraževanja ljudi v poznejših letih življenja. Zato želimo oblikovati skupne smernice za učenje in izobraževanje v poznejših letih življenja. In kaj želimo doseči? Prepoznati in poiskati ključne dejavnike pri izobraževanju v poznejših letih življenja, izdati priročnik *Smernice IANUS in standardi kakovosti izobraževanja ljudi v poznejših letih življenja*, postaviti želimo koncepcijo za vodenje IANUS-ove *Delavnice za vodje in izobraževalce izobraževanja za starejše odrasle*. Uvesti hočemo IANUS-ove dneve ozaveščanja javnosti. Pripravili bomo IANUSO-vo konferenco, namenjeno ozaveščanju strokovnjakov in javnosti. Oblikovali bomo IANUS-ovo spletno stran. Izdali bomo IANUS-ovo zgoščenko. Veliko dela se poleg tega tudi v tem projektu odpira sproti, ponuja pa se tudi veliko rešitev. Morda je prav v tem čar! Projekti – kljub zahtevnemu

administrativnemu delu in včasih tudi veliki finančni odgovornosti – omogočajo, da gremo dlje od načrtov v neznane in neslutene prostore. Nedavno smo zaključili pilotno medgeneracijsko (po starosti udeležencev) izobraževanje za voditelje in mentorje študijskih krožkov.

Doc. dr. Dušana Findeisen (dusana.findeisen@guest.arnes.si),
Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje

Starejši – nosilci in posredniki nesnovne kulturne dediščine

Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje je v sodelovanju s Slovenskim muzejskim društvom in Slovenskim etnološkim društvom pridobila subvencijo Islandije, Lihtenštajna in Norveške prek Finančnega mehanizma EGP in Norveškega finančnega mehanizma za izvajanje projekta *Starejši – nosilci in posredniki nesnovne kulturne dediščine*. Osnovni namen projekta je oblikovati model sodelovanja med univerzami za tretje življenjsko obdobje in muzeji, ki temelji na družbeni odgovornosti za slovensko oziroma evropsko kulturno dediščino. Starejše odrasle usposabljam o za prostovoljno delo kulturnih mediatorjev v muzejih, ob tem pa izobražujemo tudi muzejske delavce za razumevanje pomena in narave organiziranega prostovoljstva starejših v kulturi. Cilj sodelovanja je prispevati k ohranjanju snovne in nesnovne kulturne dediščine.

Ob izrazu *kulturna dediščina* najpogosteje pomislimo na dragocene predmete, ki jih hranijo v muzejih in galerijah, na arhitekturne dosežke in zgodovinske spomenike, ki pritegnejo našo pozornost. Pomislimo na vse tisto, kar je človek vrednega ustvaril s svojimi rokami in kar je mogoče videti in otipati. A kulturna dediščina ni le to. Je tudi neotipljivo, je tisto, kar se zapiše v dušo in razum, v individualni in kolektivni spomin. V tem projektu se posvečamo nesnovni, tako rekoč nevidni kulturni dediščini. Kaj je nesnovna (nematerialna) dediščina? To je lahko ustno izročilo (miti, pesmi, igre), jeziki, rituali, znanje in spretnosti. Razumljivo je, da imajo starejši za seboj daljšo pot kot drugi rodovi. Na tej poti so se mnogi veliko naučili, zato je pomembno, da lahko svoje znanje, spretnosti in razmišljanja povežejo v popotnico mlajšim. Še več, to je njihova in naša naloga, saj mora sleherni generacija opraviti vlogo prenašalke kulture in kulturne dediščine. Kultura namreč ni nekaj, kar nastane danes in tu; kultura pomeni povezanost preteklosti, sedanjosti in prihodnosti.

Starejši so v muzejih delovali že doslej, vendar večinoma le kot čuvaji ali 'fizični' delavci. Prav nesnovna kulturna dediščina pa je od leta 2003 zaščiten a s posebno Unescovo

deklaracijo, ki določa, da je za njen obstoj bistveno njeno poustvarjanje, posredovanje iz roda v rod in nenazadnje njeno ustrezno dokumentiranje. S smrtjo posameznika kot ustvarjalca, posredovalca, izvajalca umre tudi vse njegovo znanje. Starejši so ustvarjalci, nosilci in prenašalci nesnovne kulturne dediščine v najširšem pomenu besede, hkrati pa jim prav to prenašanje oziroma dejavna vloga pri ohranjanju kulturne dediščine daje posebno vlogo v družbi in okolju, kjer živijo. Spomnimo se pokojnega hrvaškega muzeologa *Iva Maroevića*, ki je dejal, da kulturno dediščino najbolje zaščitimo takrat, ko jo »zapišemo v človekov spomin«.

Muzeji posvečajo predmetom, ki jih hranijo, veliko pozornosti. Vendar še tako vreden muzejski predmet je in ostane mrtev, »če se iz njega umakne ljubezen«, kot pravi *André Malraux*. Muzejski predmet ni samo predmet, je srečanje s človekom in je srečanje s časom. Oživi in dobi pomen v odnosu, ki ga vzpostavimo z njim. Vloga starejših prostovoljnih kulturnih mediatorjev v muzejih je, da ta odnos pomagajo vzpostaviti in ga obogatijo – s svojim znanjem in kulturo.

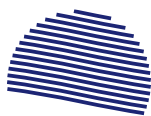
V Slovenskem etnografskem muzeju, Tehniškem muzeju Slovenije, Prirodoslovnem muzeju Slovenije in Dolenjskem muzeju Novo mesto, ki so se pridružili projektu, je bilo prostovoljstvo do zdaj bolj ali manj izjema, največkrat povezano s študenti, ki so tako pridobivali izkušnje na poklicni poti. V sodelovanju s Slovensko univerzo za tretje življenjsko obdobje pa so muzeji pridobili več kot dvajset starejših prostovoljnih kulturnih mediatorjev in tako k prostovoljstvu prvič pristopili organizirano in z jasnimi cilji. Korak za korakom gradijo model, ki prinaša novo kakovost pri delu v muzejih, pri permanentnem izobraževanju starejših na eni in muzejskih delavcev na drugi strani.

Po prvih stikih prostovoljnih kulturnih mediatorjev s posameznim muzejem, ki so se sprva vključili v skupino iz radovednosti, zaradi preživljanja prostega časa ali želje po spoznavanju identitete naroda (sebe), se po petih mesecih skupnega izobraževanja in druženja z mentorji, muzejskimi kustosi, že kažejo obetavni zametki skupnega dela v muzeju. Prostovoljni kulturni mediatorji čutijo 'pripadnost' muzeju in izžarevajo pozitivno energijo. Z vključevanjem v najrazličnejše muzejske dejavnosti (priprava razstav, dokumentacija muzejskih predmetov, knjižnica, restavriranje in konserviranje) in z delom z različnimi skupinami muzejskih obiskovalcev lahko zdaj svoje izkustveno znanje prenesejo na druge kot nosilci in posredniki nesnovne kulturne dediščine. V tem, da starejšim odraslim omogočimo javno delovanje v obliki organiziranega prostovoljnega dela, vidimo posebno vrednost projekta.

Projekt smo začeli v drugi polovici leta 2008 z obsežno raziskavo o stanju in potrebah po (starejših) prostovoljcih v slovenskih muzejih, izvedeno v mreži štiriinšestdesetih slovenskih muzejev in v mreži devetintridesetih univerz za tretje življenjsko obdobje. V raziskavi smo tudi identificirali prevladujoča stališča ciljnih skupin do muzejev, prostovoljnega dela, aktivnega vključevanja starejših prostovoljcev v delo muzejev in do

starosti. Rezultate raziskave ter teoretična in praktična spoznanja, pridobljena na poti izobraževanja in usposabljanja starejših kulturnih mediatorjev in muzejskih delavcev, bomo strnili v priročniku, s katerim bomo strokovni in širši javnosti predali izoblikovan model organiziranega prostovoljstva starejših v slovenskih muzejih in končali projekt *Starejši – nosilci in posredniki nesnovne kulturne dediščine* ob koncu leta 2009.

Rajka Bračun Sova (rajka.bracun@siol.net),
samozaposlena pedagoginja v kulturi in kustosinja,
Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje

Izobraževanju mentorjev starejših odraslih na rob

Mentorji in voditelji, ki delujejo na področju izobraževanja za tretje življenjsko obdobje, so se udeležili izobraževanja Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje v Centru Evropa v Ljubljani. Izobraževanje smo snovali tako, da bi lahko dalo tudi odzive na IANUS-ovo zbirko evropskih smernic na tem področju¹. Pri tem smo posebno pozornost posvetili spoznavanju geragoških in gerontoloških konceptov in programiranju izobraževanja starejših odraslih.

Pri programiranju izobraževanja za starejše odrasle, ki prebivajo v manjših krajih, je treba upoštevati, da so ti že predhodno med seboj povezani z vezmi (ne)naklonjenosti. Zato je dobro načrtovati več študijskih skupin za isto področje, kamor se je mogoče vpisati. To spoznanje so prispevali udeleženci.

Skupno delo je prineslo še druge – nove – posplošitve na področju izobraževanja starejših odraslih. Starejši odrasli niso homogena skupina, četudi pripadnike obrobnih družbenih skupin pogosto obravnavamo, kot da so vsi iz iste 'vreče'. Starejši odrasli so različnih let, a to dejstvo ima silno majhen vpliv na to, kakšen bo izobraževalni program zanje, kaj si želijo z izobraževanjem doseči in kako bo potekalo. Na vsebino, cilje in metode izobraževanja bodo močnejše vplivale naslednje značilnosti: kako je tekla in kako teče njihova življenjska pot, njihove generacijske značilnosti, kateri kohorti po rojstvu pripadajo, njihov zdajšnji položaj v družbi in družini, katerega spola so, njihovo zdravstveno stanje, stopnja njihovega plačanega ali prostovoljskega sodelovanja v družbi. Vse to bo pomembno, le leta ne, le starost ne.

Glede programiranja v izobraževanju starejših odraslih smo spoznali, da je analiza potreb starejših udeležencev najpomembnejša. Potrebe starejših je sicer možno

¹ Univerza je partnerska organizacija v tem projektu, ki ga sofinancira Evropska komisija.

razumeti ob uporabi literature o starejših, ob branju književnih del, predvsem pa ob spoznavanju udeležencev (pogovor, anketa, pol-strukturiran intervju, metoda življenjske zgodbe, pogovor o strahovih, obetih in upih). Motive za izobraževanje starejši črpajo iz preteklosti, sedanjosti in prihodnosti hkrati.

Odkrivanje vsebin medgeneracijskih programov

Oblikovali smo različne predloge za vsebine medgeneracijskih programov. Na področju hortikulture in sadjarstva lahko starejše generacije ponudijo svoje obsežnejše izkušveno znanje, mlajše generacije pa dodajo svoje (morebiti) večje znanje na področju zdrave prehrane ali urejanja krajine. Pomembno pa je, kako oblikujemo program, da pridejo generacije do izraza pri skupnem učenju. Izkazalo se je, da bi medgeneracijski programi najlažje nastali na področjih, ki zadevajo odnose v družini (tradicionalno priznana medgeneracijska skupnost), na področju transakcijske analize, pri posameznih temah na področju umetnostne zgodovine.

Predlagali smo, da se starejši odrasli z Univerze za tretje življenjsko obdobje povežejo z mladimi v npr. PUM-ih. Pokazalo se je, da bi bilo to dragoceno in vredno sodelovanje.

Medgeneracijsko izobraževanje namreč podpira vzajemnost in sodelovanje generacij. Temelji na skupnem programu za različne generacije. Za te navadno mislimo, da morajo biti zelo oddaljene po starosti (generacije dedkov in babic z vnuki), nasprotno pa smo ugotovili, da so si lahko zelo blizu in da nemalokrat lahko povežemo različne generacije starejših. Pri tem gre za povezovanje generacij z različnimi generacijskimi značilnostmi, na različnih področjih (kultura, zdravje, izobraževanje, dejavno državljanstvo). Generacije so imele različen *dostop do virov, zrcalijo različne družbene in ekonomske dogodke, družbene spremembe, prelomne dogodke*. Ti sami zase nimajo velikega pomena, pomembno pa je, kaj je skupnega v doživljanju teh dogodkov in prelomov pri posameznih generacijah. Dogodki in doživljanje skupaj pa lahko (ni pa nujno) imajo nekatere generacijske značilnosti. In te značilnosti upoštevamo v programiranju medgeneracijskega izobraževanja. Povojne generacije so drugače doživljale skupnost kot generacija X, rojena po letu 1980; imajo tudi manj formalno pridobljenega znanja kot generacija X, slednja pa ima boljši odnos so zdrava, zmožna ga je bolje varovati in seveda razumeti itd. Na generacijske značilnosti vpliva tudi *razvoj tehnologije*. Generacije pred Atarijem so drugačne kot generacije po njem. Prihod in spreminjanje nove tehnologije ustvarja generacijske značilnosti in seveda različnosti.

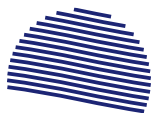
Metode, ki budijo 'speče' znanje udeležencev

Uporabljali smo metode, ki omogočajo strukturiran, k strogim ciljem naravnani prenos znanja. Večji del časa pa smo namenili odkrivanju in luščenju znanja, skritega v udeležencih, in sicer tako, da smo ga sprožali v interaktivnih situacijah. Izobraževanje

odraslih, in še toliko bolj starejših odraslih, je namreč manj namenjeno transmisiji znanja kot skupnemu strukturiranju novega znanja.

Način, kako smo vodili to izobraževalno srečanje naj bi udeleženci kasneje prenesli v svoje izobraževalno delo.

Doc. dr. Dušana Findeisen (dusana.findeisen@guest.arnes.si),
Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje

Obisk Centra za razvoj kariere in svetovanja študentom Univerze v Beogradu

V februarju 2009 smo obiskali Center za razvoj kariere in svetovanja študentom Univerze v Beogradu. Naš namen je bil поблиže spoznati delovanje tega centra, saj želimo tudi na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani ustanoviti svoj karierni center in pričakujemo, da bo v polnem obsegu zaživel v študijskem letu 2009/10. Ideja o lastnem kariernem centru ljubljanske filozofske fakultete se je postopoma razvijala z bolonjsko prenovno študijskih programov. Zamisel pa je dodatno spodbudila ustanovitev Kariernega centra Univerze v Ljubljani ter izkušnje drugih fakultet in univerz.

Center za razvoj kariere in svetovanja študentom Univerze v Beogradu je nastal na pobudo Fundacije za kulturo in izobraževanje prestolonaslednika Aleksandra Karadjordjevića. Fundacija je zaposlenim financirala usposabljanje v Univerzitetnem centru za razvoj kariere v Nottinghamu, kjer so se seznanili z delovanjem tega centra, po vrnitvi v Srbijo pa so pet mesecev zbirali informacije in pripravljali izvedbeni načrt, kako angleški model prilagoditi srbskim razmeram. V tem obdobju so pridobili vsa dovoljenja in soglasje univerze, da je center postal organizacijska enota beograjske univerze. Delovati je začel 5. decembra 2006, za študente pa so ga odprli teden dni pozneje. Vso opremo, ki omogoča delovanje tega centra, so donirala domača in tuja podjetja. Sprva je center deloval v prostorih pravne fakultete, zdaj pa na rektoratu univerze.

Osnovni cilji centra so:

- podpora študentom in diplomantom pri pridobivanju znanj in veščin, pomembnih pri zaposlovanju oziroma nadaljevanju študija,
- povečanje števila študentov in diplomantov, ki pridobijo delovne izkušnje med študijem ali kmalu po končanem šolanju,

- sodelovanje z vsemi fakultetami članicami Univerze v Beogradu in večanje integrativne vloge Univerze v Beogradu,
- promocija študentov in diplomantov kot bodočih strokovnjakov različnih strok in Univerze v Beogradu kot vodilne institucije za visoko šolstvo v regiji.

Dejavnosti centra so namenjene skoraj osemdeset tisoč študentom, delodajalcem in vsem zaposlenim na univerzi. Študentom je v okviru centra na voljo služba za informiranje in svetovanje, delodajalcem pa posebna služba, ki omogoča predstavitve delodajalcev in podjetij.

Študente obveščajo o prostih delovnih mestih, honorarnih delih, možnostih opravljanja praktičnega usposabljanja in strokovne specializacije, o štipendijah in podiplomskem študiju. Informacije lahko študenti dobijo v knjižnici, skriptarnici, brezplačnih brošurah in na internetni strani. Naloga centra je, da poskrbi za ustrezne, posodobljene in dostopne informacije.

Za študente organizirajo predavanja, seminarje, delavnice, okrogle mize z domačimi in tujimi strokovnjaki o iskanju dela, pridobivanju delovnih izkušenj, pripravi na intervjuje za delo, mreženju, pripravah dobrega kariernega načrta, sprejemanju pravih odločitev, vodenju, timskem delu, socialnih veščinah, tehnikah učinkovite komunikacije, pripraviti uspešne predstavitve, motivaciji za delo, pisanju projektov, preprečevanju stresa. Predstavljajo tudi kariere uspešnih nekdanjih študentov beograjske univerze.

Dejavnosti centra so: podpora pri razvijanju sposobnosti, znanja in veščin študentov, ki so ključne pri zaposlovanju, informiranje o možnostih izobraževanja, štipendiranja v Srbiji in tujini ter zaposlovanja, povezovanje z delodajalci prek praktičnega usposabljanja študentov v podjetjih, organizacija predstavitev delodajalcev in seznanjanje študentov s poslovno kulturo posameznega podjetja, karierno svetovanje, organizacija seminarjev in delavnic (tehnik iskanja dela, pisanje življenjepisa, priprava na razgovor za delo), koordinacija dela centra na posameznih fakultetah članicah univerze, sodelovanje s centrom za strateški menedžment in strateško planiranje ter sodelovanje z vsemi univerzitetnimi centri.

Posebno delovno področje centra predstavljajo programi štipendiranja študentov in diplomantov ter programi nadaljnega izobraževanja (programi podiplomskih in dodiplomskih študijev, neformalno izobraževanje).

Študenti imajo možnost daljšega osebnega kariernega svetovanja na sedežu centra, za kar se je treba predhodno naročiti, lahko pa po telefonu ali elektronski pošti izkoristijo krajše svetovanje na centru.

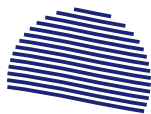
Velik pomen pripisujejo prostovoljnemu opravljanju praktičnega usposabljanja. Tako lahko študent ugotovi, ali je izbral ustrezen študij in ali ima možnost, da vzpostavi stik

in se predstavi potencialnemu delodajalcu. Študenti pa lahko prostovoljno opravljajo praktično usposabljanje tudi na delovnih mestih, za katera se ne izobražujejo, kar lahko vpliva na njihovo odločitev o spremembi študija.

Center se financira s prispevki študentov, ki ob vpisu v študijsko leto poravnajo znesek v višini enega evra za neomejeno uporabljanje storitev centra, podjetjem pa ponujajo brezplačne usluge.

Izpostavili so problem mednarodne mobilnosti študentov zaradi dolgotrajnih birokratskih postopkov predvsem pri pridobitvi vize za bivanje v državah članicah Evropske unije. Želijo si, da bi kmalu imeli tudi njihovi študentje take možnosti izmenjave in študija v tujini, kot jih imajo naši.

Urša Gruden (ursa.gruden@ff.uni-lj.si),
Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani

Aformalno ali informalno učenje?

Problem sem sprožil, ker me je motil izraz *informalno*, ki se že kar dolgo uporablja v praksi. Menil sem, da izraz uporabljamo brez globljega premisleka o njegovem pomenu, pri čemer preprosto sledimo angleškemu *informal* (francosko *informél*), češ da ga ni mogoče prevesti, zato pač uporabljamo tujko. Boljši se mi je zdel izraz aformalno, čeprav je prav tako tujka, saj predpona a v tujkah (v latinščini in grščini) pomeni ne in označuje, da je opisovani pojem brez nečesa (npr. amoralen, asocialen, asimetričen), pri izobraževanju/učenju torej brez forme.

Ko smo pripravljali *Strategijo vseživljenjskosti učenja* v Sloveniji, smo se morali odločiti, kateri izraz bomo uporabili poleg izraza naključno ali priložnostno učenje. Odločili smo se, da zaprosimo za mnenje Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU.

V februarju 2009 smo prejeli odgovor iz Sekcije za terminološke slovarje navedenega inštituta. Povzemam le tisti del sicer obsežnega odgovora (v njem razpravljajo tudi o pojmi *neformalno*, *priložnostno* in *naključno*, kar pa za ta prispevek ni relevantno), ki zadeva le izraza, o katerih sprašujemo, to sta *informalno* in *aformalno* učenje. Odgovor podpisane strokovnjakinje na to vprašanje, *Mojce Žagar Karer*, je: »V paru *informalno* učenje: *aformalno* učenje dajemo prednost *varianti* *informalno* učenje, saj ni nobene potrebe, da bi *latinsko* predpono *in-*, ki izraža *nikalnost*, zamenjali z *latinsko* predpono *a-* v istem pomenu.«

Priznam, da z odgovorom nisem bil zadovoljen. Zdel se mi je poenostavljen; ostal je pri tem, da nečesa, kar se je ustalilo v praksi, ni smiselno spreminjati. To pa me ni prepričalo, da ne bi iskal globlje utemeljitve.

Obe predponi in- in a- sta iz latinščine. Po Velikem slovarju tujk je predpona in- nikalna predpona v sestavljenkah, označuje nasprotje ali zanikanje (npr. inaktiven, indiskreten). Pri izrazu *aformalen* pa gre po mojem mnenju bolj za pomen 'brez oblike' kot pri izrazu *informalen*, kjer gre bolj za pomen neformalen, brez formalnosti, kar sicer pri vzgoji in izobraževanju izražamo z izrazom *neformalen* – ta pa označuje nekaj drugega kot to, da je nekaj brez oblike; pomeni predvsem, da ga izpeljujemo manj formalizirano. Menim, da gre pri predponi in- za označevanje nasprotja, kot je tudi razloženo v Slovenskem pravopisu (SP), in ne toliko za odsotnost neke lastnosti, kot je povsem očitno pri predponi a-. V SP sem zasledil tudi izraz *informél*, ki označuje neformalnost v smislu *odklon od normativnosti*, kar spet bolj velja za procese kot za samo obliko nekega pojava. Uporablja se zlasti v umetnosti, predpona a- pa v sestavljenkah dosledno pomeni ne ali brez, npr. acikličen, amoralen, tako tudi aformalen. Slovenski slovar knjižnega jezika ga razlaga podobno: za izražanje umanjkanja, odsotnosti tega, kar je pomen osnovne besede: ahuman, alogičen, amoralnost; asepsa, ateizem itn.). Zakaj ne bi to po analogiji veljalo za obliko ali formo – aformalno pomeni, da je ni.

Očitno je, da bo dilema še nekaj časa obstajala in da bo o njej potreben dogovor, pomembno pa je, kako se bo nanjo odzivala praksa. Res je, da se je do zdaj v praksi uporabljal le izraz *informalno* in da sem izraz *aformalno* priporočil jaz. Po mojih razlagah in priporočilih so ga uporabniki zdaj že začeli sprejemati in ga že pogosteje uporabljajo, kar pomeni, da jim predlagana možnost ni tuja. To je velik dosežek, če upoštevamo, da je izrazje zelo težko spreminjati in da ljudje ne opuščajo radi izrazov, ki so se jih navadili.

Dr. Zoran Jelenc (zoran.jelenc@guest.arnes.si),
Ljubljana

Andragoški center Republike Slovenije
Slovenian Institute for Adult Education